

Verslag 2009 economisch-historische activiteiten NEHA-IISG

In de in 2004 geformuleerde overeenkomst tussen het IISG en Stichting het NEHA zijn vier taken omschreven die het IISG vanaf 1 januari 2005 van het NEHA overneemt en waarover het IISG aan de Stichting het NEHA verantwoording zal afleggen. Hieronder wordt aan de hand van deze taken gerapporteerd over 2009.

1. Het behouden, uitbreiden, ontsluiten en ter beschikking stellen voor onderzoek, tentoonstelling en andere doeleinden van de verzameling van het NEHA, aangeduid als de Economisch-Historische Bibliotheek.

In 2009 is de bibliotheek op de gebruikelijke wijze aangevuld, ontsloten en aan gebruikers ter beschikking gesteld. Het acquisitiebeleid bleef in handen van drs Co Seegers. Het acquisitiebeleid op economisch-historisch terrein bleef onveranderd gericht op drie zwaartepunten: antiquarische werken (1400-1900) op het gebied van handelswetenschappen en nijverheid, statistisch materiaal en Nederlandse bedrijfsgeschiedenis.

De wetenschappelijke collectie is gericht op de economische geschiedenis van Nederland in een brede internationale context en heeft als doel de ondersteuning van het wetenschappelijk bedrijf in Nederland. Het IISG biedt daartoe naast boeken en tijdschriften ook meer en meer diensten in digitale vorm aan (websites, databanken en de Virtual Library). Een aantal bijzondere acquisities is beschreven op

<http://www.neha.nl/collections/aanwinsten2009.php> Het volledig overzicht is opgenomen in het jaaroverzicht Aanwinsten 2009 en uiteraard in de [Bijzondere Collecties](#) zelf.

Angus Maddison, de grote pionier in de ontwikkeling van een economische geschiedenis van de wereldeconomie, gaf in 2009 te kennen zijn archief en bibliotheek te willen onderbrengen bij het NEHA. Zijn archief bestaat voornamelijk uit een uitgebreide correspondentie met vooraanstaande onderzoekers op het gebied van economische ontwikkeling en een correspondentie over de oprichting van de OESO. Naar schatting is het archief 20-25 meter groot. Zijn boekencollectie omvat circa 12.000 titels, waarvan een groot deel al aanwezig is in de NEHA-collectie. In onderling overleg is besloten dat het NEHA in 2010 een selectie zal maken uit deze verzameling waarbij de meeste aandacht zal uitgaan naar kwantitatief historische werken uit en over Azië, Latijns Amerika en Afrika. Daarmee kunnen belangrijke lacunes op het gebied van Global Economic History worden ingevuld.

Angus Maddison overleed op zaterdag 24 april 2010 op 83 jarige leeftijd. Op de site van het [Groningen Growth and Development Centre](#) staat een uitgebreid in memoriam van Bart van Ark.

Nog niet opgenomen in de acquisitielijst 2009 is een interessante schenking van Herman van der Wee, via Jan Luiten van Zanden ontvangen. Van der Wee beschikte over een kopie van een omvangrijk manuscript van Posthumus met daarin een unieke verzameling gegevens uit prijscouranten uit de 18de eeuw. Dat manuscript is bij de Kress Library in Boston terechtgekomen. Onduidelijk is de bron van het manuscript. De verwijzing naar het

manuscript is te vinden bij:

<http://discovery.lib.harvard.edu/?itemid=%7clibrary%2fm%2faleph%7c001644280>.

Collectie oude gedrukten

Koopmansliteratuur blijft centraal staan in het aanschafbeleid van de collectie oude gedrukten. De oudste verhandeling over boekhouden aangekocht in 2009 was het werk van Jean André, *Nouveau Manuel Du Commerce* (Paris : Chez Giles Gourraut, 1657). Interessante aanwinsten zijn ook het werk van Mathieu de la Porte in Duitse vertaling: *Einleitung zur Doppelten Buchhaltung ...* (Wien, Prag und Triest : bey Johann Thomas Trattner(n), 1764) en *Principi di aritmetica e commercio. Opera divisa in due tomi utilissima a negozianti* (Genova, Stamperia Gesiniana, 1790) 2 vols., toegeschreven aan G.F. Muzio.

Meer de handelspraktijk in algemenere zin: Het oude Dordrechts kore-boexken, van nieuws oversien en vermeerdert [...] voor allen die met koorn-koopmanschap omgaan [...]. Nevens een Tractaat van de mee-neering en mee-koopmanschap. 9th ed. (Dordrecht, F. Outman, 1767). Belangrijk zijn in dit verband ook de lange reeksen edities van Ricard, Savary en Du Puy de la Serra. In 2009 konden deze reeksen aangevuld worden met onder meer de Italiaanse vertaling van Jacques du Puy de la Serra's *Trattato delle lettere di cambio secondo l'uso delle più celebri Piazze d'Europa [...]* (Venice, Gulielmo Zerletti, 1761) en van Jacques Savary, *Le parfait négociant ou instruction générale pour ce qui regarde le commerce ...* (Amsterdam, aux dépens d'Etienne Roger, 1762). 2 vols.

Meer specifiek voor een bepaald gebied of stad in de 17de en 18de eeuw is het werk van Paul Jacob Marperger. De bibliotheek bezit al een groot aantal werken van deze invloedrijke auteur. Toch kon er nog een mooie aanvulling verworven worden: *Neu-Eröffnete Kauffmanns-Börse / Worin Eine vollkommene Connoissance aller zu der Handlung dienenden Sachen und Merckwürdigkeiten / auch Curieusen und Reisenden Anleitung gegeben wird / was sie davon zu ihrem Vortheil auff Reisen zu bemercken* (Hamburg : Schiller, 1707).

Een tweede belangrijk verzamelgebied is de collectieve vroege statistiek en statistieke beschrijvingen. Het wordt niet vaak aangeboden en als het gebeurt, is het vaak snel weg. Een aanvulling op de collectie regionale statistiek in de Franse tijd is de *Almanach du Département de la Dyle [pour l'an XI]* (Brussels : Weissenbruch, 1802 (An XI). Statistieke beschrijvingen van de zoutwinning in het Koninkrijk Sachsen in Christian Friedrich Münzing, *Beschreibung der Königl. Sächsischen Saline Dürrenberg* (Freyberg : bey Craz und Gerlach, 1808) en van Bohemen in Joseph Anton Schreyer, *Kommerz, Fabriken und Manufakturen des Königreichs Böhmen* (Schönfeldisch-Meissnerische Buchhandlung 1790).

Ook na de Franse tijd bleef de statistiek ten dienste van overheid en economie bestaan en ontwikkelde zich meer en meer. Een prachtig voorbeeld daarvan is het tweedelige Christian Karl André, *Neueste Zahlenstatistik der europäischen und außereuropäischen Staaten. Hilfsbuch für Staats-Geschäfts-Männer ... Erster Jahrgang. 1. Allgemeine Notizen. 2. Oestreich* (Stuttgart and Tübingen, J.G. Cotta, 1823).

De hier opgevoerde titels vormen een selectie uit de verworven werken. Voor een complete lijst van aanwinsten raadpleeg de website van het NEHA.

De collectie werd het afgelopen jaar verrijkt met een aantal kleinere en grotere schenkingen. Daaronder opnieuw verschillende aanvullingen op onze collectie jaarverslagen, documentatie over ondernemingen in Nederland, emissie prospectussen en gedenkboeken. Aparte

vermelding verdient op deze plek de heer Jan van Griethuysen. Hij stuurt met grote regelmaat diverse interessante zaken naar de bibliotheek.

Een omvangrijke aanwinst was de schenking van de complete volks- en beroepstellingen in Nederland vanaf 1795 door het Kenniscentrum Wonen (waarin de vroegere bibliotheek van het Gemeentelijk Bureau van Statistiek was opgenomen). Deels is deze collectie natuurlijk aanwezig, maar is nu compleet aanwezig. Ondanks de beschikbaarheid van scans van de tellingen worden de boeken nog steeds geraadpleegd.

Met de uitbreiding van de EHB was in 2009 een bedrag gemoeid van 35.000 € (2008 € 30.000) (2007 € 34.172). Het aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg in 2009 4.768 (2008 4.937) (2007: 5.330, 2006: 5.448 en 2005: 4.829). In het verleden is geschat dat ongeveer 10 procent van de bezoeken (mede) economisch-historisch materiaal betreft. Het aantal bezoeken aan de website van het IISG (incl. NEHA) kan voor 2009 door onbetrouwbaarheid van de logfiles niet weergegeven worden.

Het NEHA Digitaal

Websites

De website van het NEHA is in het afgelopen jaar regelmatig bijgehouden. Nieuwe aanwinsten werden geplaatst, zowel wat kostbare boeken betreft als de lijst van aanwinsten van Bijzondere Collecties. In het vorige verslag werd melding gemaakt van twee nieuwe platforms die beschikbaar zouden komen: Historische statistiek in Nederland en Jaarverslagen van Nederlandse ondernemingen. In het afgelopen jaar is daar wel aan gewerkt, maar gebrek aan tijd maakt dat deze platforms eerst in de tweede helft van 2010 beschikbaar kunnen komen.

Naast de eigen website onderhoudt het NEHA ook de sites van de projecten Het bedrijfsleven in Nederland in de 20ste eeuw BINT (www.bintproject.nl), van Economy and Society in the Low Countries in the Pre-Industrial Period (www.lowcountries.nl) en van de Stichting Bedrijfsgeschiedenis (www.neha.nl/stichtingbg/). De beide eerstgenoemde hebben in 2009 een kleine restyling ondergaan.

Databanken

De bibliotheek van het IISG/NEHA beschikt over enkele databanken op het gebied van de economische geschiedenis:

1. IISH List of Datafiles of Historical Prices and Wages (www.iisg.nl/hpw/)
2. Nijverheidsstatistiek van Struve en Bekaar (www.neha.nl/struve/)
3. Stakingsdatabase (www.iisg.nl/databases/stakingen.html)
4. Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/).

De laatste bleef ook in het afgelopen jaar onder de aandacht. Er wordt zeer regelmatig op gereageerd en aanvullende gegevens toegezonden.

Virtual Library

Het NEHA is ook verantwoordelijk voor het bijhouden van de WWW Virtual Library Economic and Business History (www.neha.nl/w3vl/). De Library omvat ruim 1.300 links naar archieven en bibliotheken, onderzoeksinstellingen, musea, naslagwerken en digitale bronnen

op het gebied van de economische en bedrijfsgeschiedenis. In het afgelopen jaar konden de links eenmaal gecontroleerd worden.

2. Het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Uit het KNAW-subsidie kan op het moment van overdracht 0,9 fte structurele formatie voor onderzoek betaald worden. Het IISG zal deze formatie in stand houden – voor zover als het daartoe door het KNAW-subsidie blijvend in staat gesteld wordt – en naar vermogen uitbreiden.

De onderzoeksprojecten van het IISG bewegen zich in een aantal gevallen op het grensgebied van economisch-historisch en sociaal-historisch onderzoek. Dat geldt bijvoorbeeld voor onderzoek naar arbeidsmigratie en arbeidsparticipatie van vrouwen. Op praktische gronden wordt hier als economisch-historisch onderzoek aangeduid die onderzoeksprojecten met een sterke economisch-historische component.

In 2009 werden bij het IISG de volgende economisch-historisch onderzoeksprojecten verricht:

2.1 Vergelijking lange termijn economische ontwikkeling Nederland-Indonesië

De toekenning van de Spinozapremie aan Jan Luiten van Zanden maakte het mogelijk een programma op te zetten over de verschillen in economische groei in Nederland en Indonesië (voor de details van het programma zie www.iisg.nl/research/jvz-research.pdf#programme, voor de wetenschappelijke achtergrond de andere documenten op www.iisg.nl/staff/jvz.php).

Dit onderzoek wordt deels uitgevoerd aan de Universiteit Utrecht, deels aan het IISG. Aan het IISG richt het zich op de nationale rekeningen van Java en Indonesië (zie www.iisg.nl/indonesianeconomy/index.php). Bij dit project waren twee oio-projecten ondergebracht. Het onderzoek van Bas van Leeuwen naar *de ontwikkeling van human capital in India, Indonesië en Japan in de twintigste eeuw* werd mogelijk gemaakt door een subsidie van het Van Winter-fonds en is in 2007 afgesloten met een promotie. De dissertatie is online beschikbaar op www.iisg.nl/indonesianeconomy/humancapital/.

Het onderzoek van Daan Marks naar de *ontwikkeling van de dienstensector in de Indonesische economie in de twintigste eeuw* wordt gefinancierd uit de Spinozapremie. Op 6 maart 2009 heeft de succesvolle verdediging van het proefschrift met de titel *Accounting for services - The Economic Development of the Indonesian Service Sector, ca 1900-2000* plaatsgevonden. Zich baserend op rijk statistisch bronnenmateriaal laat Marks zien dat de dienstensector een cruciale rol speelde in de economische ontwikkeling van Indonesië. Het boek is verschenen bij Uitgeverij Aksant, Amsterdam [ISBN 978-90-5260-336-0]. Verdere details zijn te vinden op www.iisg.nl/staff/dma.php Van Zanden maakte het met middelen uit zijn Spinoza-premie mogelijk dat Marks gedurende 2009 verder onderzoek naar de historische nationale rekeningen van Indonesië kon verrichten. De totale inzet aan personeel bedroeg 1,0 fte.

2.2 Bedrijfsleven in Nederland in de twintigste eeuw (BINT)

In dit grootschalige project wordt samengewerkt met collega's van de universiteiten van Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Meer informatie is te vinden bij www.bintproject.nl/ . De inzet van IISG/NEHA-zijde in dit project bestaat vooral in de onderzoekstijd van Jacques van Gerwen, die in samenwerking met Ferry de Goey (EUR) verantwoordelijk is voor het deelproject ondernemerschap (voor details, zie www.bintproject.nl/ondernemerschap.php).

Het onderzoek ontwikkelde zich voorspoedig en werd eind 2008 afgerond met de presentatie van het eerste deel in de reeks Bedrijfsleven in Nederland in de Twintigste Eeuw (BINT): Jacques van Gerwen, Ferry de Goey, *Ondernemers in Nederland. Variaties in ondernemen*. In het verslagjaar is het tweede deel in de BINT-reeks verschenen: Keetie Sluyterman en Ben Wubs, *Over grenzen. Multinationals en de Nederlandse markteconomie*. De reeks wordt uitgegeven bij Uitgeverij Boom.

Een deel van de onderzoekstijd is besteed aan een actieve participatie in een tweetal biografische projecten, namelijk het 'Biografisch Portaal' (<http://www.biografischportaal.nl/>) en het project 'Biografisch Woordenboek van Nederlandse Ondernemers' (<http://www.walburgpers.nl/site>). Tevens is in het verslagjaar een begin gemaakt met het opzetten van een nieuw onderzoeksproject naar migrantenondernemers in Nederland in de 19^e en 20ste eeuw. Het betreft zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek naar de economische participatie en integratie van migranten in het algemeen en van migrantenondernemers in het bijzonder. Hierbij zullen een drietal vergelijkingen worden gemaakt: 1) vergelijking van groepen migrantenondernemers onderling, 2) vergelijking van migrantenondernemers met autochtone ondernemers en 3) een vergelijking in de tijd. De inzet aan personeel bedroeg 0,9 fte.

2.3. Noordzee-project

Dit project onderzoekt hoe de kustregio's van de Noordzee reageerden op de economische bloei van de Republiek. Informatie over het project is op www.iisg.nl/research/noordzee.doc en www.iisg.nl/research/northsea.php te vinden. Het project wordt gefinancierd door NWO. Christiaan van Bochove verdedigde in 2008 met succes zijn dissertatie over *The Economic Consequences of the Dutch. Economic Integration around the North Sea, 1500-1800*. Bij Aksant verscheen ook de handelseditie van het in dit project geschreven dissertatie van Bo Poulsen. Daarmee zijn de drie dissertaties uit dit project voltooid. Lex Heerma van Voss heeft gedurende het verslagjaar gewerkt aan een samenvattende eindstudie van dit project. De inzet aan personeel bedroeg 0,7 fte.

De totale inzet voor economisch-historisch onderzoek in deze drie projecten bedroeg daarmee in 2009 2,6 fte. Daarnaast besteedde Jan Luiten van Zanden zijn onderzoekstijd aan het IISG aan economisch-historisch onderzoek. In 2008 is Van Zanden in Utrecht de eervolle positie van faculteitshoogleraar aangeboden. Hij heeft van dit aanbod gebruik gemaakt. Tot 1 september 2009 was Van Zanden voor 0,2 fte aan het IISG verbonden blijven. Dat, en het voltooien van de promoties in de projecten genoemd onder 2.1 en 2.3, betekent dat de inzet aan onderzoekstijd op het gebied van de economische geschiedenis in 2009 minder is geweest dan wij de afgelopen jaren gewend waren. De inzet zal echter ruim blijven boven hetgeen het IISG contractueel verplicht is.

De volgende economisch-historische studies zijn gepubliceerd:

Wetenschappelijke publicaties

Touraj Atabaki, 'Iranian Oil Nationalised; Mosaddeq Goes to The Hague', in: *ibid.*, 288-295.
Marjolein van Dekken, *Brouwen, branden en bedienen. Werkende vrouwen in de Nederlandse dranknijverheid, 1500-1800*, Amsterdam Aksant, 252 pp.
Jacques van Gerwen [with Ferry de Goey en Hugo van Driel] *De veerkracht van de zelfstandige ondernemer. Ondernemers en midden- en kleinbedrijf in Nederland, de*

Verenigde Staten en Groot Brittannië vanaf 1950', in: *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* 6 (2009) 3 29 pp.

Jacques van Gerwen [with Ferry de Goey], 'Ondernemers in een verandering samenleving', in: J. Visser, M. Dicke en A. van der Zouwen (red.) *Nederlandse ondernemers 1850-1950. Noord Brabant, Limburg en Zeeland* (Walburg Pers 2009) 12-24 (12 pp)

Jacques van Gerwen, Review Wim Nijhof, *J.H. van Heek (1873-1957). Kunst, katoen en kastelen*, in: *Textielhistorische Bijdragen* 49 (2009) 4 pp.

Johan Joor [with F. Hoek], *Rekenschap. Het vermogensbeheer van de Joodse oorlogswezen*. Diemen: AMB, 608 pp.

Daan Marks, *Accounting for Services: The Economic Development of the Indonesian Service Sector, ca. 1900-2000*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers, 340 pp.

Daan Marks, 'The economic consequences of decolonization: The 'special' case of Indonesia', in: J. Lindblad and P. Post (eds), *Indonesian Economic Decolonization in Regional and International Perspective*. Leiden: KITLV Press, 157-174.

Daan Marks, [with E. Frankema], 'Was It Really 'Growth with Equity' under Soeharto? A Theil Analysis of Indonesian Income Inequality, 1961-2002', *Economics and Finance in Indonesia*, vol 57, no 1, 48-80.

Christine Moll-Murata, 'Chinese Guilds from the Seventeenth to the Twentieth Centuries: An Overview', *International Review of Social History, Supplement*, 213-247.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Werkgelegenheid, opleiding en onderstand. De economische aantrekkingskracht van vroegmoderne steden', in: L. Lucassen and W. Willems (eds), *Waarom mensen in de stad willen wonen*, Amsterdam, Bert Bakker, 103-123.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Marktwerking of discriminatie? Spinlonen van mannen en vrouwen in de zeventiende-eeuwse Nederlandse textielnijverheid', *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 6, no 1, 53-79.

Elise van Nederveen Meerkerk [with A. Schmidt and M. van der Heijden], 'Terugkeer van het patriarhaat? Vrije vrouwen in de Republiek'. *Tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis*, vol 6, no 3, 26-52.

Elise van Nederveen Meerkerk [et al] (eds), *Serving the Urban Community. Public Services in the Low Countries, c. 1500-1800*, Amsterdam, 285 pp.

Elise van Nederveen Meerkerk [et al], 'Introduction', in: *ibid*, 7-20.

Elise van Nederveen Meerkerk [with G. Vermeesch], 'Reforming Outdoor Relief. Changes in Urban Provisions for the Poor in the Northern and Southern Low Countries (c. 1500-1800)', in: *ibid.*, 135-154.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Child Labour in Proto-Industrial and Industrializing Netherlands', in: H. Hindman (ed.) *The World of Child Labor: An Historical and Regional Survey*, New York, 625-628.

Elise van Nederveen Meerkerk, [Review of: Jan de Vries, *The industrious revolution. Consumer behaviour and the Household economy, 1650 to the present*], *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* vol 6, no 4, 175-177.

Elise van Nederveen Meerkerk, [Review of: Katrina Honeyman, *Child Workers in England, 1780-1820. Parish Apprentices and the Making of the Early Industrial Labour Force*], *International Review of Social History*, vol 54, no 2, 287-288.

Matthias van Rossum, *Hand aan hand (blank en bruin): Solidariteit en de werking van globalisering, etniciteit en klasse onder zeelieden op de Nederlandse koopvaardij, 1900-1945*. Amsterdam: Aksant, 264 pp.

Matthias van Rossum, 'Retourtje New York – Amsterdam: NY400 en 'Holland' [Review of: 1609. *De vergeten geschiedenis van Hudson, Amsterdam and New York & De stichting van New York & Het goud van Amsterdam and New York: Wandelen en fietsen langs de gezamenlijke geschiedenis van twee financiële centra and New York Nieuw-Amsterdam and*

The Shame and the Sorrow. Dutch-Amerindian Encounters in New Netherlands], *Holland Historisch Tijdschrift*, vol 41, no 4, 321-323.

Ariadne Schmidt [with M. van der Heijden and E. van Nederveen Meerkerk, 'Terugkeer van het patriarchaat? Vrije vrouwen in de Republiek'. *Tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis*, vol 6, no 3, 26-52.

Huub Sanders, [Review of: Hans Rooseboom, *Meisjes van de fabriek. Voor de lens van de inspecteur* (Zwolle, 2008)]', *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 6, no 2, 112-113.

Ariadne Schmidt, 'Women and Guilds: Corporations and Female Labour Market Participation in Early Modern Holland', *Gender & History*, vol 21, no 1, 170-189.

Ariadne Schmidt, 'The Economic Role of Women in Family-based Production in the Dutch Republic', in: S. Cavaciocchi (Ed.), *The Economic Role of the Family in the European Economy from the 13th to the 18th Centuries*. Firenze: Firenze University Press, 739-750.

Willeke Tijssen, 'Nieuwe textielhistorische literatuur 2008/2009', *Textielhistorische Bijdragen*, vol 49, 107-113.

Jan Luiten van Zanden, *The Long Road to the Industrial Revolution. The European Economy in a Global Perspective, 1000-1800*, Leiden: Brill Publishers.

Jan Luiten van Zanden [with E. Buringh], 'Charting the "Rise of the West": Manuscripts and Printed Books in Europe, a long-term perspective from the sixth through the eighteenth centuries', *Journal of Economic History*, vol 69, no 2, 409-445.

Jan Luiten van Zanden [with M. van Tielhof], 'Roots of Growth and Productivity Change in Dutch Shipping Industry, 1500-1800', *Explorations in Economic History*, vol 46, 389-403.

Jan Luiten van Zanden, 'The skill premium and the "Great Divergence"', *European Review of Economic History*, vol 13, no 1, 121-153.

Jan Luiten van Zanden [with Peter Foldvari,] '[Global Income Distribution and Convergence 1820-2003](#)', *World Economics*, vol. 10, no 2, 117-148.

Jan Luiten van Zanden, 'The Return of the Guilds: towards a global history of guilds in pre-industrial times', *International Review of Social History* (Special Issue), 5-19.

Jan Luiten van Zanden, 'Introduction: Factor Markets in Global Economic History', *Continuity and Change*, vol 24, no 1, 9-21.

Jan Luiten van Zanden, 'Credit and the Colonial State: The Reform of Capital Markets on Java, 1900-1930', in: David Henley and Peter Boomgaard (eds), *Credit and Debt in Indonesia*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 160-178.

Jan Luiten van Zanden, 'Credit and Debt in Indonesia, 1860-1930: From Peonage to Pawnshop, from Kongsu to Cooperative', Singapore, Institute of Southeast Asian Studies, 160-177.

Jan Luiten van Zanden, 'Simply a better class of people? The Clark thesis assessed', *Agricultural History Review*, vol 57, no 1, 124-129.

De economisch-historische publicaties bedroegen daarmee in 2009: 35 (2008 36), (2007 16).

3. Het scheppen van mogelijkheden tot publicatie van onderzoeksresultaten van economisch-historisch onderzoek en andere informatie die voor de economische geschiedenis relevant is, onder meer in boeken, tijdschriften, op het web of in elektronische discussielijsten.

Ook in 2009 gaf uitgeverij Aksant in opdracht van het NEHA en IISG het *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* uit. Begunstigers van het NEHA ontvingen de vier verschenen nummers van het TSEG. De inhoudsopgaven zijn te vinden op www.tseg.nl/. In 2009 verschenen in totaal 17 artikelen. Een themanummer (2009/4) was gewijd aan de Historische Steekproef Nederland (HSN): Van geboortebank tot collaboratory. De

Historische Steekproef Nederland (HSN)' onder redactie van Kees Mandemakers, Jan Kok en Hilde Bras.

Daarnaast publiceerde Uitgeverij Aksant in 2009 4 economisch-historische titels (2008 9 (2007: 3; 2006: 2).

- Adri Albert de la Bruhèze, Ruth Oldenziel (eds), *Manufacturing Technology, Manufacturing Consumers. The Making of Dutch Consumer Society*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 249 pp.
- Sabine Go, *Marine Insurance in the Netherlands 1600-1870. A comparative institutional approach*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 332 pp.
- Daan Marks, *Accounting for services. The Economic Development of the Indonesian Service Sector, ca 1900-2000*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 340 pp.
- Bart Willems, *Leven op de pof. Krediet bij de Antwerpse middenstand in de achttiende eeuw*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 352 pp.

4. Het bevorderen van debat over de economische en bedrijfsgeschiedenis. Op het moment van aangaan van de samenwerkingsovereenkomst gebeurt dat doordat jaarlijks ten minste een bijeenkomst belegd wordt ten behoeve van de leden/begunstigers van het NEHA en andere belangstellenden in de economische geschiedenis, aan welke bijeenkomst voor de deelnemers thans geen kosten zijn verbonden. Het IISG zal deze traditie voortzetten.

Studiemiddag

De jaarlijkse studiemiddag van het NEHA, gehouden op 19 juni 2009 stond in het teken van '400 jaar Nederlands-Amerikaanse betrekkingen 1609-2009'. 400 jaar geleden zeilde in opdracht van de VOC het schip de Halve Maen onder commando van de Engelse kapitein Henry Hudson richting het noordwesten om een doorvaart naar Azië te zoeken. De verhoopde doorvaart naar Indië vond hij niet, wel ontdekte hij aan de mond van de later naar hem vernoemde rivier een prachtige natuurlijke haven, waar vijftien jaar later Nieuw Amsterdam zou ontstaan. Deze pioniersvestiging zou uitgroeien tot het financiële hart van de wereld. De 400-jarige herdenking was een goede aanleiding om op NEHA-studiemiddag aandacht te besteden aan de economische betrekkingen tussen Nederland en de VS. Vier inleiders verzorgden interessante bijdragen: Hans Krabbendam *Meer dan handel. De basisingrediënten voor de vruchtbare samenwerking tussen Nederland en Amerika*; Victor Enthoven *Zaken zijn zaken. Twee eeuwen Nederlands – Noord-Amerikaanse handelscontacten, 1600-1800*; Guus Veenendaal *Land, Rails, Graan en Jenever. Nederlands-Amerikaanse financiële en economische betrekkingen in de 19e eeuw* en Keetie Sluyterman *Een weerbarstige markt. Nederlandse multinationals in de Verenigde Staten in de twintigste eeuw*.

Samenstelling bestuur en Raad van Advies

Tijdens de NEHA bestuursvergadering van 19 juni 2009 heeft M.M.G. Fase de voorzittershamer overgedragen aan J.L. van Zanden. Zeven jaar lang (2002-2009) bekleedde Fase het voorzitterschap. Heerma van Voss sprak de scheidend voorzitter toe en dankte hem onder meer voor zijn rol in de omzetting van de Vereniging het NEHA in een duurzame stichtingsvorm.

De leden van de Raad van Advies P. Geljon en L. Noordegraaf waren niet herkiesbaar. Hun plaatsen zijn ingenomen door J. Barendregt en mevr. C. van Renselaar.